

تجارب ملل

فساد ستیزی و ابتکار عمل

نشریه اطلاع‌رسانی
رویدادهای بین‌المللی مبارزه با فساد
سازمان بازرسی کل کشور
سال اول - شماره ۱ - بهار ۱۴۰۱

ایزو ۳۷۰۰۱

استاندارد بین‌المللی سیستم ضد رشوه

شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱

شفاف‌سازی در پروژه‌های عمرانی دولتی

تجارب ملل

فساد ستیزی و ابتکار عمل

نشریه اطلاع‌رسانی رویدادهای بین‌المللی مبارزه با فساد سازمان بازرسی کل کشور - سال اول - شماره ۱ - بهار ۱۴۰۱

• صاحب امتیاز: انتشارات سازمان بازرسی کل کشور
• سردبیر: رضا باقریان
• دبیر تحریریه: محمد جواد حق‌شناس
• هیئت تحریریه: غلامحسین همایونی، محمود مهدوی‌فر، آرش فرهودی و آیت باقری
• ویراستار: آمنه کاشانی موحد
• طراحی گرافیک و صفحه‌آرایی: علی ساریان‌نژاد

• تلفن دفتر نشریه: ۰۲۱ - ۶۱۳۶۳۰۹۴ - ۶۱۳۶۲۷۰۱
• نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، تقاطع خیابان شهید سپهبد قرنی، سازمان بازرسی کل کشور، مرکز آموزش و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد
• پست الکترونیک: bazrasi.research@136.ir

۱۵
مبارزه با فساد در کشورهای نفت خیز: نقش شفافیت

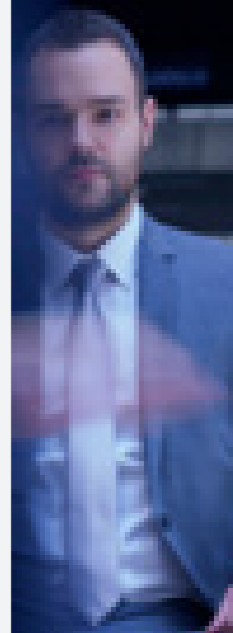
۱۹
شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱

۲۱
معرفی کتاب مدیریت رفتار نامعقول شاکیان

۰۷

۲۱

Managing product b

۱۵

فهرست مطالب

۰۳
سخن سردبیر

۰۴
اخبار و تحولات بین‌المللی

۰۷
شفاف‌سازی در پروژه‌های عمرانی دولتی

۱۰
ابزارهای سنجش سلامت فردی در بخش دولتی

۱۳
ایزو ۳۷۰۰۱ استاندارد بین‌المللی سیستم مدیریت ضد رشوه

سخن سردبیر

برای اطلاع‌رسانی و ارتقای آگاهی‌های عمومی درباره رویدادهای مرتبط با فساد و آثار علمی منتشرشده در این زمینه در سطح جهان، بخش‌هایی از مجله به طرح اخبار و رویدادها اختصاص یافته است.

شماره نخست نشریه در شش بخش نگاشته شده است. در بخش اول جدیدترین رویدادها و تحولات مربوط به فساد در سطح جهان آمده است. بخش دوم به شفاف‌سازی در پروژه‌های عمرانی دولتی پرداخته که محتوای آن از پایگاه اطلاع‌رسانی مرکز جهانی مبارزه با فساد در امور زیربنایی استخراج شده است. در بخش سوم ابزارهای سنجش سلامت اداری بخش دولتی برگرفته از سایت U4 معرفی شده است. بخش چهارم به معرفی یکی از استانداردهای مبارزه با فساد با عنوان «استاندارد بین‌المللی سیستم مدیریت ضد رشوه» یا ایزو ۳۷۰۰۱ پرداخته است. در بخش پنجم، به شکلی خلاصه، به‌مرور جدیدترین شاخص سازمان شفافیت بین‌الملل یعنی شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱ و نتایج آن اختصاص یافته و در نهایت در بخش ششم، کتاب مدیریت رفتار نامعقول شاکیان معرفی شده است.

مرکز آموزش و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد، ضمن استقبال از دیدگاه‌ها و پیشنهادهای پژوهشگران و همکاران گرامی، امیدوار است که انتشار این مجله، در ارائه دیدگاه‌هایی نو، به پرچم‌داران پیشگیری و مبارزه با فساد، نقش‌آفرین باشد.

رضا باقریان
بهار ۱۴۰۱

اثرات مخرب فساد بر توسعه جوامع و رفاه شهروندان چنان جدی است که در دو دهه اخیر، مبارزه با فساد تبدیل به یکی از موضوعات اصلی دستور کار دولت‌ها و نهادهای بین‌المللی شده است. با این حال تجربه‌های گذشته حاکی از شکست سیاست‌های مبارزه با فساد در بسیاری از دولت‌ها و جوامع است. این موضوع مؤید آن است که مبارزه با فساد تنها زمانی به نتیجه می‌رسد که علاوه بر شناسایی درست این پدیده، راهکارهای مناسب نیز برای آن طراحی و اجرا شود. بر این اساس به نظر می‌رسد، با توجه به جهان‌شمولی پدیده فساد، استفاده از تجارب سایر کشورها در پیشگیری و مبارزه با آن، شیوه‌ای منطقی و سودمند بوده که علاوه بر تسهیل فرایندهای پیشگیری و مبارزه، دولت‌ها را نسبت به اتخاذ بهترین رویه‌ها و سیاست‌ها یاری می‌رساند.

مرکز آموزش و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد به‌عنوان بازوی فکری و علمی سازمان بازرسی کل کشور، علاوه بر انتشار آثار گوناگون در حوزه سلامت اداری و مبارزه با فساد، اقدام به راه‌اندازی مجله‌ای با عنوان «تجارب ملل؛ فساد ستیزی و ابتکار عمل» باهدف بهره‌گیری از تجارب و اقدامات ضدفساد سایر کشورها و انجام مطالعات تطبیقی در حوزه‌های مرتبط، نموده است. محتوای این مجله همان‌طور که از نام آن مشهود است، به معرفی تجارب سایر کشورها و مؤسسات و نهادهای بین‌المللی ضدفساد به‌منظور بومی‌سازی و بهره‌برداری از آن‌ها در کشور اختصاص دارد. علاوه بر این،

افشای معاملات پنهانی سهام؛ نایب‌رئیس بانک مرکزی آمریکا ناگزیر به استعفا شد

ریچارد کلاریدا، نایب‌رئیس بانک مرکزی آمریکا از کناره‌گیری پیش از موعد خود از این سمت خبر داد تا سومین استعفای مقام‌های فدرال رزرو در یک سال گذشته به دلیل رسوایی ناشی از افشای معاملات پنهانی سهام، ثبت شود.

استعفای آقای کلاریدا زمانی به هیأت عامل بانک مرکزی آمریکا ارائه شد که روزنامه نیویورک تایمز گزارش داده بود وی گزارش افشای مبادلات مالی خود را اواخر دسامبر گذشته اصلاح کرده تا نشان دهد پس از فروش سهام خود، خریدهای تازه‌ای را طی چند روز انجام داده است. پیش‌ازاین، آقای کلاریدا فقط خریدهای خود را گزارش کرده بود، خریدهایی که تنها یک روز پیش از اعلام سیاست‌های حمایتی فدرال رزرو از بازارهای مالی و اقتصاد آمریکا توسط جروم پاول، رئیس بانک مرکزی ایالات متحده انجام شده‌اند.

<https://per.euronews.com/2022/01/11/fed-no-2-official-resigns-amid-trading-scandal>

چین، رئیس یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های بیمه عمر را در کمپین مبارزه با فساد بازجویی می‌کند

ناظر ارشد مبارزه با اختلاس چین، رئیس شرکت بیمه عمر چین را که یکی از بزرگ‌ترین شرکت‌های بیمه این کشور است، تحت بازجویی قرار داد. این مدیر ارشد صنعت مالی در سال جاری و در جریان کمپین مبارزه با فساد، گرفتار شده است.

کمیسرین مرکزی بازرسی انضباطی چین در بیانیه‌ای بدون افشای جزئیات بیشتر گفت، وانگ بین (مظنون به نقض جدی نظم و قانون است و در حال حاضر تحت تحقیق و بازرسی قرار دارد).

<https://www.aljazeera.com/economy/2022/1/10/bbchina-probes-head-of-top-life-insureranti-corruption-campaign>

رئیس جمهور مالاوی، کابینه را به اتهام فساد منحل کرد

لازاروس چاکورا، رئیس جمهور مالاوی، کابینه این کشور را به دلیل اتهامات فساد علیه شماری از وزراء، منحل کرده است.

رئیس جمهور چاکورا گفت که تصمیم گرفته است به سه وزیر و سایر مقامات عمومی متهم به فساد اجازه دهد تا با اتهامات خود روبه‌رو شوند.

چاکورا در یک سخنرانی اشاره نمود که: «من کل کابینه را فوراً منحل کرده‌ام و همه وظایف کابینه به دفتر من بازمی‌گردد تا اینکه ظرف دو روز کابینه بازسازی شده را اعلام کنم».

تصمیم رئیس جمهور پس از دستگیری سه مقام سابق حزب حاکم پیشین دموکراتیک اتخاذ شد که شامل وزیر دارایی سابق و رئیس بانک مرکزی بود که به‌عنوان رقبای اصلی وی برای انتخابات سال ۲۰۲۵، معرفی شده بودند.

<https://www.aljazeera.com/news/2022/1/24/malawis-president-dissolves-cabinet-over-corruption>

جدیدترین گزارش شاخص ادراک فساد منتشر شد

گزارش شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱ به تازگی توسط سازمان شفافیت بین‌الملل منتشر شده است. در این شاخص ۱۸۰ کشور مورد بررسی و رتبه‌بندی قرار گرفته‌اند که کشورهای دانمارک، فنلاند و نیوزلند با امتیاز ۸۸ از ۱۰۰، رتبه اول را کسب نموده و کشورهای سوریه، سومالی و سودان جنوبی، در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار گرفته‌اند.

براساس شاخص ادراک فساد سال ۲۰۲۱، امتیاز ایران ۲۵ و رتبه کشور ۱۵۰ است. باتوجه به رتبه ایران در سال گذشته (۱۱۴۹)، یک پله تنزل در رتبه کشور را شاهد هستیم. کشورهای گینه، گواتمالا و تاجیکستان نیز جایگاه ۱۵۰ را به خود اختصاص داده و هم‌ردیف ایران می‌باشند. در میان کشورهای همسایه ایران و منطقه، وضعیت کشورهای عراق، ترکمنستان، افغانستان، سوریه و یمن در زمینه فساد از ایران بدتر است. در این منطقه کشورهای امارات و قطر از بهترین شرایط کنترل فساد برخوردارند و امارات با کسب ۶۹ امتیاز در رتبه ۲۴ قرار گرفته است.

<https://www.transparency.org/en/cpi/2021>

شفاف سازی در پروژه‌های عمرانی دولتی

۲. هر سازمانی باید تا جایی که ممکن است به افزایش شفافیت در فعالیت‌های خود متعهد باشد.
۳. شفافیت بیشتر، نه تنها به کاهش فساد کمک می‌کند بلکه تصویر سازمان را نیز بهبود می‌بخشد.
۴. دلایل محرمانه بودن یک موضوع باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد. آن‌ها ممکن است معتبر باشند. به عنوان مثال، ادعای لزوم محرمانه بودن امور تجاری ممکن است (آگاهانه یا ناآگاهانه) پوششی برای پنهان کردن معاملات غیرقانونی باشد.
۵. سازمان‌ها باید تلاش کنند تا از شفافیت پروژه‌ها و قراردادهایی که در آن درگیر است تا آنجا که معقول و ممکن است اطمینان یابند. بنابراین، برای مثال، صاحب یک پروژه بخش دولتی باید شفافیت در پروژه‌های خود و دیگر شرکت‌کنندگان در این پروژه (مانند تأمین‌کنندگان مالی، مشاوران و پیمانکاران) را شفاف کند. ماهیت

مرکز جهانی مبارزه با فساد در امور زیربنایی (GIACC) سازمانی مستقل و غیرانتفاعی است که منابعی را برای شناسایی و پیشگیری از فساد در امور زیربنایی، ساخت‌وساز و بخش‌های مهندسی فراهم می‌کند. منابع این مرکز شامل اطلاعات آزاد اینترنتی، مشاوره و ابزارهای مبارزه با فساد است. نوشتار حاضر از بخش ابزارهای مبارزه با فساد پایگاه اینترنتی این مرکز انتخاب و ارائه گردیده است.

اصول کلی شفافیت

۱. محرمانه بودن، موجب تسهیل فعالیت‌های غیرقانونی و پنهان ماندن آن است. در نتیجه، شفافیت یک ابزار مهم در مبارزه با فساد است.

1- The Global Infrastructure Anti-Corruption Center

«فوتبال گیت» در بلژیک؛ ۵۷ متهم به فساد و تبانی محاکمه می‌شوند.

دفتر دادستانی فدرال بلژیک اعلام کرد که قصد دارد ۵۶ فرد و یک شرکت تجاری مظنون در پرونده گسترده فساد و کلاهبرداری در فوتبال این کشور را محاکمه کند. این پرونده فساد که موارد گسترده‌ای از پولشویی، اختلاس، جعل و کلاهبرداری را شامل می‌شود، دامن‌گیر بزرگ‌ترین باشگاه‌های فوتبال بلژیک شده و در صورت اثبات، می‌تواند شهرت و اعتبار برخی مسئولان سرشناس فوتبال این کشور از جمله یک مدیر ارشد ایرانی تبار را لکه‌دار کند. دادگاه رسیدگی به این پرونده که به «عملیات صفر» یا «فوتبال گیت» شهرت یافته، قرار است طی ماه‌های آینده در منطقه هلندی زبان «فلاندر» واقع در شمال بلژیک برگزار شود. این رسوایی برای نخستین بار سال ۲۰۱۸ آشکار شد و طی آن ده‌ها نفر از کارگزاران، بازیکنان، مدیر برنامه‌های آن‌ها، مدیران باشگاه‌های لیگ حرفه‌ای (لیگ برتر بلژیک) به دست داشتن در فساد، تقلب و کلاهبرداری متهم شدند. بسیاری از کارگزاران و دست‌اندرکاران فوتبال بلژیک، در اکتبر سال ۲۰۱۸ و در راستای همین پرونده به دادگاه احضار شدند و جلسات دادرسی متعددی برای روشن شدن جزئیات بیشتری از اتهامات، برگزار شد. در این میان، پیش‌تر ۱۹ نفر به دست داشتن به فساد متهم شده بودند که ۹ نفر از آن‌ها از جمله مَجی بیات (مجتبی بیات) که گفته می‌شود بزرگ‌ترین آژانس نقل و انتقالات در فوتبال بلژیک را در اختیار دارد به اتهام پولشویی و فریب مالی تحت بازداشت قرار گرفتند.

<https://www.asriran.com/fa/news/822235>

شفافیتی که باید در پروژه‌ها ارائه شود، در زیرآمده است:

شفافیت در پروژه‌های بخش عمومی

احترام به حق آگاهی عموم: مردم باید درمورد پروژه‌هایی که کاملاً دولتی بوده یا بخشی از آن متعلق به حوزه عمومی هستند (تأمین مالی آن‌ها یا تضمین آن‌ها)، به اطلاعاتی مانند چگونگی صرف بودجه عمومی و درستی هزینه‌کرد چنین بودجه‌ای دسترسی داشته باشند.

ناکافی بودن قانون آزادی اطلاعات: قانون آزادی اطلاعات (که براساس این قانون و پس از درخواست مردم، مجوز دسترسی به اطلاعات صادر می‌شود)، گامی به سوی شفافیت بیشتر است اما کافی نیست. زیرا این مرحله از افشای اطلاعات تنها زمانی رخ می‌دهد که درخواستی از سوی مردم ارائه شود و در این افشای تدریجی، برخی از اطلاعات تنها به کسانی که آن درخواست را

شفافیت بیشتر، نه تنها به کاهش فساد کمک می‌کند بلکه تصویر سازمان را نیز بهبود می‌بخشد.

مطرح کرده‌اند، داده می‌شود. همچنین ممکن است افشای اطلاعات با گندی همراه باشد و زمان برای استفاده از این اطلاعات از دست برود. علاوه بر این، با درخواست مردمی، تنها همان بخش از اطلاعات درخواست شده، افشا خواهد شد.

افزایش شفافیت: شفافیت بیشتر در پروژه‌های بخش دولتی موجب کاهش فساد از لحاظ مادی شده و دربرگیرنده نتایج زیر خواهد بود:

- اطلاعات پروژه به طور وسیعی قابل دسترس باشد (نه فقط برای کسانی که ممکن است در موضوع دخیل باشند)، بنابراین تحقیقات مستقل بیشتری درمورد پروژه انجام خواهد شد؛
- احتمال کشف فساد افزایش خواهد یافت؛
- فعالیت‌های فسادآمیز تضعیف خواهد شد زیرا عاملان بالقوه آگاه می‌شوند که احتمال کشف هرگونه فساد بسیار زیاد است؛
- موجب تشویق حکمرانی بهتر می‌شود؛ چراکه شرکت‌کنندگان در پروژه مجبور به ارائه اطلاعات خود برای اداره بهتر مجموعه خواهند بود؛
- شرکت‌کنندگانی را که از ارائه اطلاعات خودداری کرده‌اند، نشان می‌دهد.
- شفاف‌سازی توسط مالک پروژه: مالک پروژه بخش عمومی باید به مردم برای تحویل پروژه و تضمین عدم وجود فساد تا حد ممکن اطمینان دهد. در نتیجه، مالک پروژه، مسئول ارائه

اطلاعات پروژه به عموم مردم است. بسیاری از اطلاعات باید در اختیار مالک پروژه بوده یا به آسانی در دسترس او باشد و اگر چنین نبود، مالک پروژه می‌تواند از طریق شرایط قرارداد مربوط درمورد لزوم ارائه اطلاعات به مردم با سایر شرکت‌کنندگان توافقاتی انجام دهد.

الزامات تأمین‌کنندگان مالی پروژه: تأمین‌کنندگان مالی پروژه، باید شفافیت لازم را در رابطه با پروژه‌هایی که در آن سرمایه‌گذاری کرده‌اند، داشته و مایل به ارائه تمام جزئیات تأمین مالی پروژه باشند. دیگر مشارکت‌کنندگان در پروژه: مانند دیگر شرکت‌کنندگان در پروژه، مانند پیمانکاران و مشاوران نیز باید با مالک پروژه در ارائه اطلاعات برای شفافیت پروژه، به ویژه زمانی که پروژه شکست خورده است، همکاری داشته باشند. این موضوع خطر درگیر شدن در فساد را کاهش داده و این اطمینان حاصل می‌شود که پروژه به درستی و با هزینه مناسب انجام شده است.

روش شفافیت: روش شفاف‌سازی بستگی به فناوری‌های موجود و میزان دسترسی مردم به فناوری دارد. روش برتر می‌تواند اطلاع‌رسانی در وبسایت مالک پروژه باشد. با این حال، اگر دسترسی عمومی به اینترنت ناکافی باشد، اطلاعات باید در دفاتر مالک پروژه یا هر روش دیگری باشد که در دسترس بودن اطلاعات را برای عموم تضمین کند.

موضوعات اطلاع‌رسانی عمومی

در شرایط ایده‌آل و در رابطه با تمام پروژه‌های بخش دولتی، باید اطلاع‌رسانی عمومی صورت پذیرد که این مسئله ممکن است گستره و حجم اطلاع‌رسانی را بسیار

زیاد کند. براین اساس این فرآیند می‌تواند با درجه‌بندی اطلاعات هر پروژه و متناسب با حجم، ارزش و اهمیت آن باشد. روش دیگر آن است که دولت در ابتدا در رابطه با پروژه‌های بزرگ به ارائه اطلاعات بپردازد و به تدریج پروژه‌های دیگر نیز در این فرآیند قرار گیرند.

در رابطه با هر مرحله از پروژه مانند شناسایی پروژه، تأمین مالی، مناقصه، اجرا، تکمیل، تعمیر و نگهداری و بهره‌برداری، اطلاعات باید در دسترس باشد.

در رابطه با قراردادها، اطلاعات هر قرارداد و قراردادهای فرعی آن باید افشا شود. تعریف اصطلاح **اطلاعات مهم** باتوجه به هر پروژه متفاوت است. یک پروژه شخصی ممکن است تعداد زیادی از قراردادها و قراردادهای فرعی را شامل شود. افشای تمامی جزئیات این قراردادها عملی و مفید نخواهد بود بلکه باید ملاکی برای آن دسته از قراردادها و قراردادهای فرعی که باید جزئیات آن‌ها در اختیار مردم باشد، تعیین نمود.

شرایطی که در آن افشای عمومی مهیا نیست: ممکن است تصمیم به عدم افشای اطلاعات پروژه به عموم مردم به دلایلی توجیه‌داشته باشد. این دلایل شامل نگرانی‌های واقعی درمورد امنیت ملی، ایمنی شخصی و محرمانه بودن اطلاعات بوده یا مشکل تدارکات و در دسترس قرار دادن اطلاعات کامل را با دشواری روبه‌رو کرده باشد. هرچند برخی ملاحظات ممکن است به محرمانه بودن مسائل تجاری مربوط شود، اما در اغلب موارد این مسئله نباید منافع عمومی را در دریافت اطلاعات تحت الشعاع قرار دهد.

منبع:

<https://giaccentre.org/transparency/>

در شرایط ایده‌آل و در رابطه با تمام پروژه‌های بخش دولتی، باید اطلاع‌رسانی عمومی صورت پذیرد

بیشتر ابزارهای سنجش سلامت، مانند ابزارهایی که مأموران دولتی را بررسی می‌کنند، به جای افراد، بر ارزیابی سلامت سازمان به عنوان یک کل متمرکزند

ابزارهای سنجش سلامت فردی در بخش دولتی

۱. مروری کلی

ابزارهای سنجش سلامت اداری معمولاً به دنبال ارزیابی چارچوبی سازمانی برای ارتقای سلامت و مبارزه با فساد در بخش دولتی و شناسایی فساد یا ریسک فساد درون سازمان‌های اداری خاص و در میان مأموران دولتی هستند. چنین ابزارهایی، به جای ارائه خدمات عمومی، بر حوزه گسترده مدیریت دولتی متمرکزند (گیت‌وی، سازمان شفافیت بین‌الملل^۲، ۲۰۱۱).

ارزیابی‌ها به صورت داخلی توسط سازمان دولتی یا به صورت خارجی توسط شخص ثالث انجام می‌شود. بیشتر ابزارهای سنجش سلامت، مانند ابزارهایی که مأموران دولتی را بررسی می‌کنند، به جای افراد، بر ارزیابی سلامت سازمان به عنوان یک کل متمرکزند (مثلاً از مأموران دولتی می‌خواهند شفافیت روش‌ها و دستورالعمل‌های اخلاقی و تجارب فردی خود را در زمینه‌ی معیارهای ایجاد سلامت سازمان، بررسی کنند).

این نوشتار بر ابزارهای سنجش سلامت متنوعی متکی است که در سطح فردی اجرا شده‌اند و به دنبال شناسایی رفتار اخلاقی مأموران دولتی منتخب هستند.

روش‌های جمع‌آوری شواهد

باتوجه به رویکرد اتخاذ شده، انواع مختلفی از داده‌ها برای سنجش سلامت اداری مورد استفاده قرار گرفته‌اند. رویکردهای سازمانی نیز برای ارزیابی قدرت چارچوب سازمانی در مبارزه با فساد، به شدت بر تحلیل قانونی - سازمانی متکی هستند و در کنار آن، برای ارزیابی نحوه‌ی عملکرد این سازمان‌ها و سنجش اعتبار یافته‌های حاصل از ارزیابی، با مأموران دولتی مصاحبه می‌کنند. برخی از ابزارهای سنجش ریسک فساد، برای شناسایی نقاط ضعف موجود در درون سازمان که به صورت بالقوه فرصت فساد را فراهم می‌آورد، از ترکیب گروه‌های کانونی، مصاحبه‌ها/زمینه‌یابی‌های گروهی، سیاهه‌ها و پرسش‌نامه‌ها استفاده می‌کنند (سازمان شفافیت بین‌الملل، ۲۰۱۱).

1- GATEway
2- Transparency International

۲. ابزارهای سنجش سلامت فردی

در برخی کشورها برای آزمون سلامت مأموران دولتی از شبیه‌سازی فرصت‌های فساد (یعنی آزمون سلامت فردی) یا بررسی سبک زندگی و پس‌زمینه‌ی آن‌ها (یعنی بررسی سبک زندگی) استفاده می‌کنند. همچنین می‌توان برخی از انواع سنجش‌هایی را که اغلب در بخش خصوصی انجام می‌شوند (مثلاً آزمون‌های سلامت فردی) برای استفاده در مورد مأموران دولتی جرح و تعدیل کرد.

آزمون‌های سلامت فردی برای غربالگری پیش از استخدام

آزمون‌های سلامت فردی اغلب برای غربالگری پیش از استخدام در بخش خصوصی استفاده می‌شوند. این آزمون‌ها نگرش‌ها و تجارب مربوط به صداقت، قابل اعتماد بودن، قابل اطمینان بودن و رفتار جامعه‌پسند فرد را ارزیابی می‌کنند. عموماً در این آزمون‌ها، پرسش‌های مستقیمی درباره تجارب گذشته‌ی فرد مطرح می‌شود که مربوط به اخلاق، سلامت، اولویت‌ها و علایق فردی است و بر این اساس، درباره‌ی رفتار آینده افراد در این حوزه‌ها نیز نتیجه‌گیری می‌شود. بنابراین آزمون‌های سلامت فردی برای شناسایی افرادی به کار می‌رود که احتمال دارد در محیط کار به رفتارهای نامناسب و نادرست مبادرت ورزند.

انواع آزمون‌ها

سنجه‌های مبتنی بر شخصیت و سلامت فردی آشکار، متداول‌ترین

انواع آزمون‌های سلامت فردی هستند. آزمون‌های سلامت فردی آشکار، نگرش‌های فرد در مورد نمودهای خاصی از نادرستی و اقدام به چنین رفتارهایی در گذشته را ارزیابی می‌کنند. سنجه‌ی مبتنی بر شخصیت ممکن است به صورت آشکار به رفتارهای مخرب خاص اشاره نداشته باشند، اما نتایج آن‌ها به روشن کردن رفتار نادرست یا سایر خصوصیات که می‌توانند بر یکپارچگی فرد تأثیر بگذارند کمک می‌کنند.

مزایا و چالش‌ها

در مورد مزایا/ پایایی این ارزیابی‌ها توافقی وجود ندارد. در بخش خصوصی که غالباً از این ابزارها استفاده می‌شود، برخی مطالعات نشان داده‌اند که این آزمون‌ها بر شماری از پیامدهای سازمانی، نظیر عملکرد، مشکل در کنار آمدن با نظارت و مواردی دیگر، تأثیر مثبتی می‌گذارند. گذشته از این، با شناسایی افرادی که با احتمال کمتری خلاف می‌کنند، هزینه‌های کسب و کار را پایین می‌آورند.

چالش اصلی اجرای این قبیل آزمون‌ها به پایایی پاسخ‌ها مربوط است. ممکن است افرادی که آزمون می‌شوند، به جای «آن‌طور که واقعاً هستند، آن‌طور که از آن‌ها انتظار می‌رود» پاسخ دهند. در انتقادهای دیگری که بر آزمون‌های سلامت فردی وارد است، گفته می‌شود این آزمون‌ها، به ویژه به این دلیل که اغلب شامل پرسش‌هایی شخصی هستند که به طور مستقیم به عملکرد شغلی مربوط نمی‌باشد، استانداردهای اخلاقی و قانونی محرمانگی را نقض می‌کنند.

با این وجود، اطلاعات اندکی در مورد موفقیت‌ها/ چالش‌های این رویکرد به عنوان ابزاری برای افزایش سلامت و جلوگیری از فساد در سازمان‌های دولتی به دست آمده است.

آزمون‌های سلامت فردی در عمل: نمونه‌ای از کشورها

در هلند، هر شخصی که برای تصدی امور مربوط به سیاست‌گذاری بخش مالی انتخاب می‌شود باید آزمون سلامت فردی بدهد. این آزمون شامل پرسش‌هایی است که به سوابق کیفی، سوابق مالی مربوط به کسب و کار و سوابق نظارتی و امور مالیاتی مربوط است.

مرکز مطالعات یکپارچگی اسکس^۳ زمینه‌یابی درستکاری آنلاینی تدوین کرده است. این زمینه‌یابی درستکاری، افراد را در مقایسه با نتایج به دست آمده از شهروندان بریتانیایی متوسط تحلیل می‌کند. با وجود این، می‌توان این زمینه‌یابی را برای موقعیت‌های دیگر، نظیر سنجش سلامت مأموران دولتی، جرح و تعدیل کرد.

پرسش‌ها شامل موقعیت‌های زندگی روزمره‌اند. مثلاً بررسی می‌کنند که آیا از دیدگاه فرد، خرید چیزی که می‌داند دزدی است یا دروغ گفتن به نفع خود، موجه است یا خیر.

آزمون سلامت فردی

در چند کشور برای ارزیابی سلامت مأموران دولتی از آزمون سلامت فردی استفاده می‌شود. در سازمان موردنظر می‌توان این آزمون‌ها را به صورت بررسی تصادفی یا روی مأموران خاصی که مظنون به فساد هستند، انجام داد. به گفته سازمان همکاری و توسعه اقتصادی (OECD)^۴، «آزمون سلامت فردی» ابزاری است که به وسیله‌ی آن مأموران دولتی بی‌آنکه بدانند در موقعیت‌هایی با امکان مبادرت به فساد

3- Essex Centre for the Study of Integrity
4- Organisation for Economic Co-operation and Development

بررسی سبک زندگی تحقیق درباره‌ی روش‌های زندگی یا سبک زندگی مأموران دولتی است که با هدف تعیین همخوانی سبک زندگی با درآمد آن‌ها انجام می‌شود.

قرار داده شده و آزمون می‌شوند تا مسئولان مربوط بتوانند اقدامات آن‌ها را بررسی و ارزیابی کنند. دو نوع آزمون سلامت فردی وجود دارد:

(الف) آزمون‌های تصادفی: که در مورد هر مسئولی در سازمان یا واحد دولتی به کار برده می‌شود؛

(ب) آزمون‌های هدفمند: که تنها در مورد مسئولینی که مظنون به فساد هستند استفاده می‌گردد.

برای مثال، ممکن است فردی در نقش ارباب‌رجوع و با نظارت کارفرمای فرد مسئول یا مأمور اجرای قانون و حتی سازمان مبارزه با فساد، به مسئولی پیشنهادی دهد که در شرایط واقعی، مصداق رشوه است. اگر مسئول «رشوه» را بپذیرد، منطقی است که نتیجه بگیریم حداقل در آن موقعیت، فاسد بوده است.

آزمون‌های سلامت فردی دیگر نیز به ردیابی و پایش مسئولین مورد هدف و نظارت بر آن‌ها مربوط اند. حرکات، ارتباطات، تماس‌های تلفنی، تراکنش‌های مالی و سایر شاخص‌های فساد احتمالی مسئولین هدف، بررسی می‌شوند و ممکن است آزمون‌های پیچیده‌تری از فرد مسئول گرفته شود که در حقیقت نوعی عملیات مخفی است که علیه کارکنان سازمان مربوط انجام می‌شود.

در برخی کشورها، برای استفاده از این ابزارها و استناد به مدارک به‌دست‌آمده از

پیگرد، به مجوزهای قانونی خاص نیاز است. به‌علاوه، موفقیت این قبیل آزمون‌های سلامت فردی در نقش بازدارنده‌ی فساد به برقراری سیستم‌های سلامت گسترده‌تر بستگی دارد تا از عدم تکرار این موارد اطمینان حاصل شود. در صورت برقراری سیستم‌های سلامت، این قبیل آزمون‌ها ابزار مهمی برای پیگیری و نظارت خواهند بود.

آزمون سلامت فردی در عمل: نمونه‌ای از کشورها

در استرالیا دولت فدرال در مارچ ۲۰۱۲ اعلام کرد که برای انجام آزمون‌های سلامت فردی هدفمند در مورد مأموران اجرای قانون که مظنون به فساد هستند، قانونی را به تصویب خواهد رساند (وزیر امور داخلی و وزیر دادگستری، ۲۰۱۲).

کمیسیون صداقت در اجرای قانون استرالیا^۹ و سازمان‌هایی مانند پلیس فدرال استرالیا، خدمات گمرکی و مرزی استرالیا^{۱۰} و کمیسیون جرم استرالیا^{۱۱} مجاز به اجرای آزمون‌های زیر می‌باشند:

- عملیات مخفیانه‌ی تحویل کیف حاوی وجه نقد به مأموران و مشاهده اینکه آیا شیوه‌نامه‌ها به درستی اجرا می‌شود یا خیر؛
- قرار دادن کالاهای ارزشمند در صحنه‌ی جرم شبیه‌سازی شده یا کانتینر حمل مشکوک برای آزمون اینکه آیا مأمور کالا را می‌دزدد یا خیر؛
- عملیات مخفیانه‌ی پیشنهاد رشوه به مأمور دولت؛ و
- قرار دادن اطلاعات نادرست در پایگاه داده‌ها برای شناسایی فردی که مشکوک به افشای غیرقانونی اطلاعات است.

بررسی سبک زندگی

بررسی سبک زندگی (بررسی همخوانی دارایی)^{۱۲} تحقیق درباره‌ی روش‌های زندگی

یا سبک زندگی مأموران دولتی است که با هدف تعیین همخوانی سبک زندگی با درآمد آن‌ها انجام می‌شود. بررسی سبک زندگی بر این فرض استوار است که مأموران دولتی که خیلی بیش از درآمدشان خرج می‌کنند احتمالاً ثروتی غیرقانونی به‌دست آورده و برای حفظ آن سبک زندگی تجملاتی، درگیر اختلاس و فساد شده‌اند.

بررسی سبک زندگی در عمل: نمونه‌ای از کشورها

فیلیپین از آزمون‌هایی استفاده می‌کند که بر مأموران دولتی رده‌بالا متمرکزند و باهدف افزایش شفافیت و شناسایی و مجازات اعمال خلاف انجام می‌شوند. در مرحله‌ی اول، کارمندان دفتر درآمدهای داخلی، دفتر گمرک و دیپارتمان ساخت‌وسازهای عمومی و بزرگراه‌ها^۹ هدف قرار گرفتند.

این بررسی‌ها را دفتر رسیدگی به امور شهروندی^{۱۰}، کمیسیون ضد اختلاس دفتر ریاست جمهوری^{۱۱} (PAGC) و گروه شفافیت دفتر رئیس ستاد ریاست جمهوری^{۱۲} انجام می‌دهند و شامل شش مرحله است: (الف) شناسایی اهداف/سوژه‌ها؛ (ب) جمع‌آوری داده‌ها؛ (ج) تأیید/اعتباریابی؛ (د) جست‌وجو برای مدارک/تشکیل پرونده؛ (ه) تحقیقات مقدماتی رسمی؛ (و) ارائه‌ی دادخواست/اطلاعات در دادگاه.

گذشته از این، PAGO برای کمک به اجرای این قبیل بررسی‌ها، کتاب راهنمایی نیز برای کل جامعه‌ی مدنی و شهروندان تدوین کرده است.

برای اطلاعات بیشتر به آدرس‌های زیر مراجعه کنید:

- http://pdf.ph/downloads/governance/Understanding%20the%20IDR%20%28PDF%29.pdf
- http://www.ombudsman.gov.ph/docs/statistics/2007_bucor.pdf

- 9- Department of Public Works and Highways
- 10- Office of the Ombudsman
- 11- Presidential Anti-Graft Commission
- 12- Transparency Group in the Office of the Presidential Chief of Staff

- 5- Australian Commission for Law Enforcement
- 6- Australian Customs and Border Protection Service
- 7- Australian Crime Commission
- 8- Asset consistency check

ایزو ۳۷۰۰۱

استاندارد بین‌المللی سیستم مدیریت ضد رشوه

ایزو ۳۷۰۰۱ چیست؟

ایزو ۳۷۰۰۱ استاندارد است که توسط سازمان بین‌المللی استاندارد ایجاد شده است که نشان‌دهنده تعهد به قوانین ضد رشوه و سایر رفتارهای اخلاقی است که به یک سازمان کمک می‌کند تا عملکردی مناسب در زمینه افزایش شهرت، پیشگیری، شناسایی و رسیدگی به خطرات احتمالی رشوه را داشته باشد. این استاندارد تنها

در مورد خطرات رشوه قابل اجرا است و الزاماتی را برای ایجاد یک سیستم مدیریتی تعیین می‌کند که به کاهش خطرات رشوه و رعایت قوانین ضد رشوه کمک می‌نماید.

سیستم مدیریت ضد رشوه چیست؟

ایزو ۳۷۰۰۱ استاندارد سیستم مدیریت ضد رشوه است که توسط سازمان بین‌المللی استاندارد ایجاد شد. هدف از تدوین این استاندارد، اجرا، حفظ و بهبود یک برنامه ضد رشوه است تا خطرات رشوه‌خواری در یک سازمان یا مؤسسه را شناسایی، پیشگیری و مورد رسیدگی قرار دهد. این سیستم می‌تواند توسط سازمان‌هایی با هر نوع یا اندازه، پیاده‌سازی شود. سیستم مدیریت

ضد رشوه می‌تواند به تنهایی مورد استفاده قرار گرفته یا با سایر سیستم‌های مدیریتی که قبلاً در سازمان پیاده‌سازی شده‌اند، ادغام شود.

چه نوع سازمان‌هایی می‌توانند سیستم مدیریت ضد رشوه را پیاده‌سازی کنند؟

با توجه به اینکه رشوه در حال تبدیل شدن به یک موضوع مهم در سراسر جهان است، گستره وسیعی از سازمان‌ها می‌توانند سیستم مدیریت ضد رشوه را پیاده‌سازی کنند. این سیستم را می‌توان در هر جایی که ضرورت آن تشخیص داده شده، پیاده‌سازی کرد. اگرچه ماهیت سازمان‌ها یا مؤسسات با یکدیگر متفاوت است، این سیستم مدیریتی در سازمان‌های دولتی، خصوصی و غیرانتفاعی کاربرد دارد.

مبارزه با فساد در کشورهای نفت خیز: نقش شفافیت

فساد عنصری کلیدی از چشم‌انداز کلی نفرین منابع است که یک معضل واقعی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و نفت خیز به شمار می‌رود و علاوه بر این، تا حد زیادی توسعه ضعیف این کشورها را تبیین می‌کند. فساد در کشورهای دارای منابع طبیعی، اغلب سیاسی و بوروکراتیک است که از یک طرف، سوءاستفاده تصمیم‌گیرندگان کلیدی قدرت و در مرحله دوم، فساد در میان مقامات کمتر بانفوذ مسئول اجرای سیاست‌ها را شامل می‌شود.

شفافیت نیز به‌عنوان عاملی مهم در مبارزه با فساد و دیگر مشکلات مربوط به نفرین منابع شناخته می‌شود. زمانی که ذی‌نفعان به اطلاعات قابل اعتماد و به‌موقع دسترسی داشته باشند، حداقل برخی از خطرات ناشی از فساد را می‌توان کاهش داد.

فساد عنصری کلیدی از چشم‌انداز کلی نفرین منابع است که یک معضل واقعی در بسیاری از کشورهای در حال توسعه و نفت خیز به شمار می‌رود

کندتری دارند. این پدیده به‌عنوان «نفرین منابع» شناخته شده و به مجموعه‌ای از عوامل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی بسیاری از کشورهای دارای منابع طبیعی اشاره دارد.

مقدمه

فساد معضل بسیاری از کشورهای نفت‌خیز و سرشار از دیگر منابع طبیعی است که تا حد زیادی یکی از علل توسعه اجتماعی و اقتصادی پایین این کشورها نیز می‌باشد. به‌تازگی، بررسی‌هایی درمورد شفافیت در روند اصلاحات به‌منظور مبارزه مؤثر علیه فساد و سایر مشکلات مربوط به منابع زیرزمینی انجام شده است. یافته‌های این پژوهش‌ها ما را به نقش واقعی شفافیت در مبارزه با فساد در کشورهای نفت‌خیز رهنمون می‌سازد.

بسیاری از کشورهای غنی از منابع طبیعی از توسعه اجتماعی و اقتصادی پایین رنج می‌برند. به‌عنوان مثال، نیجریه و ونزوئلا با وجود منابع طبیعی فراوان، در مقایسه با کشورهایی مانند کره جنوبی و تایوان که فاقد این منابع‌اند، رشد اقتصادی بسیار

چگونه می‌توان به استاندارد ایزو ۳۷۰۰۱ دسترسی پیدا کرد؟

اطلاعات کلی و معرفی این استاندارد به‌صورت PDF در سایت سازمان بین‌المللی استاندارد قابل‌دسترسی است. مطالب و دوره‌های آموزشی با خرید از این سایت قابل‌دسترسی است. بیشتر بدانید:

<https://www.iso.org/iso-37001-anti-bribery-management.html>

مزایای به‌کارگیری ایزو ۳۷۰۰۱ چیست؟

۱. جلوگیری، شناسایی و توجه به خطرات رشوه
 - افزایش فرصت برای کشف خطر رشوه؛
 - سازوکارهای کارآمد برای پیشگیری و مقابله با خطر رشوه؛
 - بهبود کلی ارزیابی ریسک.
۲. به رسمیت شناخته شدن بین‌المللی
 - سازمان بین‌المللی استاندارد (ISO) در سراسر جهان به‌عنوان یکی از مراجع مدیریت مبارزه با رشوه به رسمیت شناخته شده است؛
 - انطباق با قوانین ملی و بین‌المللی.
۳. جلوگیری از تعارض منافع
 - آگاهی از عواقب آلوده شدن به رشوه؛
 - بهبود کلی در اثربخشی سازمان؛
 - بهبود عملکرد مالی؛
 - افزایش فرصت برای کشف تقلب و بررسی دقیق.
۴. کاهش هزینه
 - کنترل صورت‌های مالی؛
 - سازوکارهای کارآمد برای ردیابی تراکنش‌ها.
۵. ارتقای فرهنگ ضد رشوه
 - آگاهی بهتر در مورد فرهنگ سیستم مدیریت ضد رشوه (ABMS) و مبارزه با رشوه؛
 - پیشرفت عمومی عملکرد کارکنان.

هدف از تدوین این استاندارد، اجرا، حفظ و بهبود یک برنامه ضد رشوه است

درواقع، همبستگی مثبت و روشنی بین شفافیت سیاسی و کنترل فساد وجود دارد که نشانه آن فساد کمتر در کشورهای شفافتر است. با این حال، رابطه علی و ارتباط دقیق بین فساد و شفافیت مسئله‌ای است که نیازمند تحقیقات بیشتر می‌باشد.

این نوشتار، با توجه خاص به کشورهای نفت خیز، بر یافته‌های حال حاضر در مورد رابطه بین شفافیت و فساد مروری کلی دارد. برای روشن کردن نقش شفافیت یا به عبارتی دقیق‌تر دسترسی به اطلاعات، در بهبود نتایج حاصل از توسعه این کشورها، به مورد آنگولا و طرح‌هایی مانند ابتکار شفافیت در صنایع استخراجی (EITI) استناد شده است.

شفافیت، فساد و نفرین منابع؛ مطالعه موردی: آنگولا

آنگولا به خوبی مشکلات کشورهای نفت خیزی را که از عدم شفافیت رنج می‌برند، نمایان می‌سازد. این کشور به‌عنوان دومین تولیدکننده بزرگ نفت در کشورهای جنوب صحرای آفریقا، از درآمدهای نفتی قابل توجهی که نشان‌دهنده ۵۵ درصد از تولید ناخالص داخلی، ۹۴ درصد از صادرات و نزدیک به ۸۰ درصد از کل درآمد دولت است، بهره می‌برد. اکثر شرکت‌های بزرگ استخراج نفت و شرکت‌های خدماتی در این کشور حضور دارند (برای کشوری که از تناقض وفور منابع و فقر گسترده رنج می‌برد، غیرمعمول است) و رشد اقتصادی با توجه به ارزش نفت، بالا است. با این وجود، در این کشور شاهد توزیع نامناسب درآمد و تقریباً ۷۰ درصد از جمعیتی هستی‌م که با کمتر از دو دلار در روز زندگی می‌کنند. علاوه بر این، بسیاری از مردم آنگولا دسترسی محدودی به مراقبت‌های بهداشتی اولیه دارند و امید به زندگی از ۴۱ سال تجاوز نمی‌کند. تأثیر کم درآمدهای نفتی بر توسعه نشان‌دهنده عدم تلاش سیاسی برای رسیدگی به موضوع توزیع مناسب ثروت است.

در مواجهه با این مشکل، دولت بی‌مسئولیتی بزرگی در رابطه با شهروندان خود داشته و عدم شفافیت تصمیم‌گیری در سیاست‌های عمومی واضح است. این مورد به‌ویژه در بودجه عمومی آنگولا قابل مشاهده است. این کشور نمره ۴ را از حداکثر نمره ۱۰۰ در «شاخص بودجه شفاف» به دست آورده است که نشان می‌دهد دولتمردان، اطلاعات کمی را در زمینه بودجه و فعالیت‌های مالی دولت مرکزی در دسترس قرار می‌دهند. علاوه بر این، آنگولا عملکرد ضعیفی از نظر مسئولیت سیاسی دارد. در آخرین انتخابات برگزار شده در شاخص «آزادی بیان و پاسخگویی»، این کشور در میان ۲۰۷ کشور، جایگاه ۱۷۲ را به خود اختصاص داده است.

با توجه به درآمدهای نفتی و چارچوب نهادی ضعیف و مبهم، جای تعجب نیست که این کشور به‌عنوان یکی از قربانیان فساد در نظر گرفته شود. آنگولا طی سال‌های اخیر نیز براساس شاخص ادراک فساد سازمان شفافیت بین‌المللی در رتبه‌های پایین جدول قرار

داشته است. شهروندان آنگولایی نه تنها از کمبود اعتماد نسبت به دولت خود و رسانه‌ها رنج می‌برند، بلکه با توجه به تحقیقات انجام شده حتی به دوستان خود نیز اعتماد کمی دارند. این عدم اعتماد، بخشی از فرهنگ پنهان‌کاری در حدود سی سال جنگ داخلی در این کشور بوده است.

چگونه عدم شفافیت در کشورهای نفت خیز نمود پیدا می‌کند؟

وجود نهادهای مناسب برای مبارزه با فساد و دیگر مشکلات در کشورهای غنی از منابع طبیعی، ضرورتی انکارناپذیر است. شفافیت پیش‌نیازی برای ایجاد یک چارچوب نهادی و نظارتی مناسب و ایجاد شرایط لازم برای جلوگیری از فساد است. با این حال، برای درک رابطه میان شفافیت، فساد و مسائل عمده مربوط به نفرین منابع، نیاز به تحلیل اثر اطلاعات بر تصمیم‌گیری‌ها در کشورهای نفت خیز داریم.

بر این اساس، وضعیتی را در نظر بگیرید که یک کارمند دولت، مسئول جمع‌آوری درآمدهای مالیاتی در صنعت نفت است و می‌تواند بین «صداقت» و «فساد» یکی را انتخاب نماید. اگر او سالم باشد، هزینه‌های واقعی شرکت نفت را گزارش خواهد داد و حقوق ثابت خود را دریافت خواهد کرد. اگر این کارمند فاسد باشد، علاوه بر حقوق و دستمزد خود، رشوه نیز دریافت می‌کند. این مقام رسمی، احتمالاً موردی را انتخاب خواهد کرد که با نفع شخصی او مرتبط باشد. این

اقدام به عوامل دیگری مانند میزان حقوق و دستمزد، مقدار رشوه پیشنهاد شده و میزان احتمال افشا بستگی دارد. این مثال ساده نشان می‌دهد که رشوه قابل توجه، دستمزدهای پایین و کنترل و نظارت ناکافی، عواملی هستند که باعث تمایل به فساد می‌شود.

عدم شفافیت باعث می‌شود فساد کمتر مخاطره‌آمیز و بیشتر جذاب به نظر برسد

شفافیت تأثیر مستقیمی بر شناسایی شیوه‌های اقدام نادرست دارد. هرچقدر هزینه‌ای که یک شرکت برای شفافیت ساختار می‌پردازد بالاتر باشد، پنهان کردن اقدامات برای کارمندان سخت‌تر خواهد شد. عدم شفافیت ممکن است با جلوگیری از وضع قوانین تأثیرگذار و فراهم آوردن راه‌های فرار از مجازات، اجرای قانون را نیز تحت تأثیر قرار دهد.

عدم شفافیت مانع از اجرای اقدامات تشویقی برای کارمندان با صداقت دولت می‌شود

عدم شفافیت، شناسایی عوامل مهم تأثیرگذار بر تصمیمات مقامات را مشکل‌تر می‌کند. از آنجایی که این عوامل مبهم‌اند، پیاده‌سازی سیاست‌های ضدفساد نیز سخت‌تر می‌شود. هنگامی که دولت به دنبال ابتکاراتی برای تشویق درستکاری است، عدم شفافیت ممکن است با مشاهده تأثیر این اقدامات، از اجرای چنین ابتکاراتی جلوگیری کند. در مثال بالا، این کارمند از اقدامات خود بیشتر از

دولت اطلاع دارد زیرا دولت تنها می‌تواند نتیجه اقدامات کارمندان را مشاهده نماید. هیاهو یا «دخاله» در مورد پیشنهادها ابترکاری، اجرای طرح‌های مناسب را برای دولت مشکل خواهد ساخت و به همین دلیل پاداش دادن به رفتار درستکارانه نیز دشوار می‌شود.

عدم شفافیت موجب پیچیده شدن فرآیند انتخاب افراد درستکار و صالح برای موقعیت‌های شغلی می‌شود

سطح درستکاری مقامات یا بازیگران بخش خصوصی با یکدیگر متفاوت است. با این حال، از آنجایی که اطلاعات یک دولت کامل نیست، شناسایی مقامات درستکار و کارآمد، کار سختی است. در این مورد مقامات می‌توانند درستکاری را از طریق یک فرایند توانمندسازی به وجود آورند و دولت می‌تواند یک فرآیند غربالگری را در مورد شناسایی رفتار صادقانه یا نادرست توسعه دهد. تا آنجایی که شفافیت بتواند اطلاعات مبهم مربوط به مشخصات مقامات و کارمندان را کاهش دهد، احتمال انتخاب درست کارمندان و همکاران افزایش خواهد یافت. در مورد یک کشور نفت خیز، این امر می‌تواند به انتخاب سودآورترین شرکت‌های نفتی و مقاماتی با بالاترین سطح از مهارت منجر شود.

محدودیت دسترسی به اطلاعات موجب رانت می‌شود و اجرای اصلاحات را با مشکل مواجه می‌کند

در کشورهای نفت خیز، اگر اصلاحات موجب بهبود دسترسی به اطلاعات شود، رانت به‌طور چشمگیری کاهش خواهد یافت. در مثال بالا، یک مقام رسمی مزایایی را به دلیل داشتن اطلاعات، به دست می‌آورد و به‌عبارتی دیگر دارای مزیت اطلاعاتی است. در واقع، مشکل دسترسی به اطلاعات تا زمانی که درآمد زیادی به آن وابسته است، باقی می‌ماند. هنگامی که دولت اطلاعات را کنترل می‌کند، احتمال کمتری وجود دارد که رأی‌دهندگان رفتار نادرست را مجازات کنند، چراکه آن‌ها نیز به احتمال زیاد در گام نخست، کمتر قادر به شناسایی سیاست‌های بد هستند. در واقع، حفظ اطلاعات چه توسط یک مقام دولتی یا کل طبقه حاکم، بر نتایج سیاسی تأثیر می‌گذارد. از سوی دیگر، شفافیت، احتمال رفتارهای رانت‌جویانه را کاهش داده و تعهد به پاسخگویی را تقویت می‌کند.

عدم شفافیت مانع از همکاری مستمر و موجب فراهم آمدن زمینه برای فرصت‌طلبان است

اطلاعات، یک عنصر محوری برای تسهیل و حفظ رفتارهای همکاری‌جویانه است. در صنعت نفت، یک شرکت نفتی معمولاً با چندین نهاد بخش عمومی مانند وزارت دارایی و شرکت ملی نفت ارتباط برقرار می‌کند. درآمدهای منابع طبیعی ثروت بادآورده‌ای است تا بازیگران برای فرار از موافقت‌نامه‌های همکاری تلاش کنند تا این

درآمدها را در جهت منافع شخصی خود به عنوان مثال با سرمایه‌گذاری در کالاهای عمومی خاص منحرف کنند. عدم شفافیت ممکن است باعث تشدید مشکلات در رسیدن به همکاری‌های اجتماعی پایدار و تشدید تأثیر منفی درآمد حاصل از منابع طبیعی شود.

عدم شفافیت به احتمال زیاد باعث تضعیف هنجارهای اجتماعی و کاهش اعتماد به نفس عمومی می‌شود

شفافیت با هنجارهای اجتماعی نیز در ارتباط است. مطالعات متعدد نشان می‌دهد میزان گردش مالی فساد به موضوع فراوانی فساد بستگی دارد. در جایی که فساد همه‌گیر شده است، می‌توان نتیجه گرفت که ریشه فساد نیز محکم‌تر و مقاوم‌تر است، به نحوی که تغییرات کوچکی که در نتیجه مبارزه با فساد به وجود می‌آید، بعید است توسط دیگران دنبال شود. تقویت هنجارهای اجتماعی در برابر فساد در صورت فقدان اطلاعات، ممکن است سخت باشد و از آن سخت‌تر ایجاد سازوکاری برای مجازات رفتار نادرست است.

نتیجه‌گیری

در حال حاضر حمایت‌های فراوانی برای شفافیت از سوی کمک‌کنندگان و سیاست‌گذاران برای افزایش دسترسی به اطلاعات در کشورهای نفت خیز دیده می‌شود. این نوشتار برخی از جنبه‌های کلیدی اقدامات شفاف در منابع زیرزمینی را مطرح کرده است. یافته اصلی این تحقیق اولیه، تمرکز بر شفافیت به عنوان یکی از چندین گزینه سیاسی برای رسیدگی به فساد در کشورهای نفت خیز است و ممکن است با دیگر طرح‌های اصلاحی نیز تکمیل شود.

یکی از تأثیرات مهم شفافیت بر فساد در کشورهای نفت خیز، بالا رفتن ریسک فساد اداری و آسان‌تر شدن انتخاب افراد کارآمد

و صادق خواهد بود. شفافیت همچنین با افزایش پاسخگویی باعث کاهش فساد سیاسی می‌گردد. علاوه بر آن می‌تواند رفتارهای همکاری‌جویانه را جایگزین رفتارهای فرصت‌طلبانه و رانت‌جویی کند و به حفظ هنجارها و درستکاری و اعتماد در جامعه کمک نماید.

با این حال، شفافیت تنها در شرایط خاص بر فساد اثرگذار است. تأثیر آن بستگی به توانایی افراد برای پردازش و عمل به اطلاعات ارائه شده دارد. بنابراین شفافیت به نوبه خود بستگی به سطوح آموزش، قدرت ذی‌نفعان کلیدی و ماهیت ابزاری دارد که در مورد آن‌ها اطلاعات داده شده است.

اگرچه شفافیت می‌تواند بر فساد تأثیرگذار باشد، اما این به آن معنا نیست که افزایش دسترسی به اطلاعات، باید موجب شود در کشورهای نفت خیز توجه به فساد در بالاترین اولویت قرار گیرد. اولویت باید به اصلاحاتی داده شود که بیشترین اثر را بر کاهش فساد یا برطرف کردن انحراف در استفاده از منابع داشته باشد. این موضوع ممکن است شامل تمرکز بر سودآوری شرکت‌های تولیدی یا بهبود نهادهای دولتی باشد. از این منظر، اثربخشی اصلاحات در زمینه شفافیت باید سیستمی باشد.

اگر برخی از شکل‌های شفافیت آن قدر مهم هستند که در اولویت قرار گیرند، این سؤال مطرح می‌شود که چه شکلی از آن باید مورد توجه قرار گیرد و چگونه؟ رویکردهای فعلی تمایل دارند که در مورد موضوع شفافیت بر درآمدهای عمومی تمرکز کنند. با توجه به مرکزیت هزینه‌های عمومی در سیاست‌های پدرسالارانه در کشورهای نفت خیز، تمرکز در بخش درآمدهای عمومی، مؤثرترین روش برای مبارزه با فساد محسوب نمی‌شود.

منبع:

<https://www.u4.no/publications/tackling-corruption-in-oil-rich-countries-the-role-of-transparency-fr-fr>

شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱

دیباچه

گزارش شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱ به تازگی توسط سازمان شفافیت بین‌الملل منتشر شده است. در این شاخص ۱۸۰ کشور مورد بررسی و رتبه‌بندی قرار گرفته‌اند که کشورهای دانمارک، فنلاند و نیوزلند با امتیاز ۸۸ از ۱۰۰، رتبه اول را کسب کرده و کشورهای سوریه، سومالی و سودان جنوبی، در پایین‌ترین رتبه‌ها قرار گرفته‌اند.

بر اساس شاخص ادراک فساد سال ۲۰۲۱، امتیاز ایران ۲۵ و رتبه کشور ۱۵۰ است. با توجه به رتبه ایران در سال گذشته (۱۴۹)، یک پله تنزل در رتبه کشور را شاهد هستیم. کشورهای کینه، گواتمالا و تاجیکستان نیز جایگاه ۱۵۰ را به خود اختصاص داده و هم‌ردیف ایران می‌باشند.

در میان کشورهای همسایه ایران و منطقه، وضعیت کشورهای عراق، ترکمنستان، افغانستان، سوریه و یمن در زمینه فساد از ایران بدتر است. در این منطقه، کشورهای امارات و قطر از بهترین شرایط کنترل فساد برخوردارند و امارات با کسب ۶۹ امتیاز در رتبه ۲۴ قرار گرفته است.

نکات برجسته

نتایج جدید شاخص ادراک فساد نشان می‌دهد که در کشوری که از آزادی‌های مدنی و سیاسی به خوبی محافظت می‌نمایند، فساد بهتر کنترل شده است. آزادی‌های اساسی در مبارزه برای جهانی‌سازی از فساد بسیار مهم و حیاتی هستند.

- این شاخص طبق نظر کارشناسان و صاحبان مشاغل، ۱۸۰ کشور و منطقه را بر اساس سطوح درک شده از فساد بخش عمومی، رتبه‌بندی می‌نماید. به ۱۳ منبع داده مستقل متکی است و از مقیاس صفر تا ۱۰۰ استفاده می‌کند که صفر بسیار فاسد و ۱۰۰ بسیار پاک محسوب می‌شود.
- بیش از دو سوم کشورها (۶۸ درصد) عددی پایین‌تر از ۵۰ امتیاز دارند و میانگین امتیاز جهانی در عدد ۴۳ باقی مانده است. از سال ۲۰۱۲، ۲۵ کشور به طور قابل توجهی نمرات خود را بهبود بخشیده‌اند، اما در همان دوره، امتیاز ۲۳ کشور به طور قابل توجهی کاهش یافته است.
- در همین حال، نمرات چندین کشور دموکراتیک که پیش از این در

صدر فهرست قرار داشتند و تلاش‌های ضدفساد را در سراسر جهان حمایت می‌کردند، رو به کاهش است. بسیاری از این کشورها که دارای امتیاز بالایی هستند، پناهگاهی برای افراد فاسد خارج از کشور محسوب می‌شوند.

کشورهای برتر، دانمارک، فنلاند و نیوزلند هرکدام با امتیاز ۸۸ هستند. نروژ، سنگاپور، سوئد، سوئیس، هلند، لوکزامبورگ و آلمان نیز جزو ۱۰ کشور برتر معرفی شده‌اند.

سودان جنوبی، سوریه و سومالی همچنان در انتهای رده‌بندی شاخص باقی مانده‌اند. کشورهایی که درگیری مسلحانه یا اقتدارگرایی را تجربه می‌کنند، کمترین امتیاز را کسب کرده‌اند که می‌توان به کشورهای ونزوئلا، یمن، کره شمالی، افغانستان، لیبی، کینه استوایی و ترکمنستان اشاره کرد.

به طور کلی، شاخص ادراک فساد نشان می‌دهد که کنترل فساد در ۸۶ درصد از کشورها در دهه گذشته، ایستا بوده یا بدتر شده است. منابع داده‌های اصلی ۱۷۹ کشور نشان می‌دهد که طی سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۱ وضعیت آن‌ها بهبود یا کاهش یافته است.

نکات مربوط به مناطق

قاره آمریکا

با عدم پیشرفت در امتیاز میانگین ۴۳ از ۱۰۰ برای سومین سال متوالی (حتی کشورهای برتر در قاره آمریکا)، علائمی از چالش را نشان می‌دهند.

مناطق با بالاترین امتیاز اروپا، غربی و اتحادیه اروپا

۶۶ / ۱۰۰

مناطق با کمترین امتیاز منطقه زیر صحرای آفریقا

۳۳ / ۱۰۰

مدیریت رفتار نامعقول شاکیان

آمبودزمان نیوساوت ولز (استرالیا)

سال انتشار: ۲۰۲۰

این کتاب، طیف گسترده‌ای از راهبردها را برای برخورد با رفتارهای نامعقول شاکیان، از جمله در شرایطی که امکان رسیدگی به شکایت فرد وجود ندارد، ارائه می‌دهد. اگرچه این کتاب به در نظر گرفتن سازمان‌های بخش دولتی نوشته شده است، اما به همان اندازه برای چنین موقعیت‌هایی در بخش خصوصی نیز قابل اجرا است.

بخش اول این کتاب به این موضوع پرداخته است که رفتار نامعقول یک شاکی به چه رفتارهایی اشاره دارد و چه ویژگی‌هایی می‌تواند داشته باشد. دلیل بروز این رفتارها چیست؟ تأثیر این نوع رفتارها بر سازمان و کارمندان چگونه است و در نهایت، ضرورت داشتن یک رویکرد و چارچوب در قبال این رفتارها تبیین می‌شود.

بخش دوم به راهبردهای کارمندان برای پاسخگویی به رفتارهای نامعقول پرداخته است. با شناخت برخی از نشانه‌های هشداردهنده، ممکن است بتوان موارد بالقوه رفتار غیرمنطقی را شناسایی نمود و قبل از تبدیل شدن به یک مشکل بزرگ‌تر آن‌ها را مدیریت کرد. چنین نشانه‌هایی در این کتاب به خوبی تشریح

معرفی کتاب

نتایج جدید شاخص ادراک فساد نشان می‌دهد که در کشورهایی که از آزادی‌های مدنی و سیاسی به خوبی محافظت می‌نمایند، فساد بهتر کنترل شده است.

منطقه جنوب صحرای آفریقا

این کشورها با امتیاز متوسط ۳۳ از ۱۰۰، هیچ پیشرفت عمده‌ای را در سال‌های گذشته نشان ندادند. دستاوردهای کشورهای موفق این منطقه، تحت‌الشعاع امتیاز متوسط ضعیف آن قرار گرفته‌اند به طوری که ۴۴ کشور از ۴۹ کشور مورد ارزیابی، هنوز امتیاز زیر ۵۰ را کسب نموده‌اند. چنانچه دولتمردان آن‌ها مایل باشند که اثرات مخرب فساد بر میلیون‌ها شهروند که در فقر مطلق زندگی می‌کنند را کاهش دهند، این امر نیاز مبرم دولت‌های آفریقایی برای اجرای تعهدات موجود در مبارزه با فساد را تقویت می‌کند.

اروپای غربی و اتحادیه اروپا

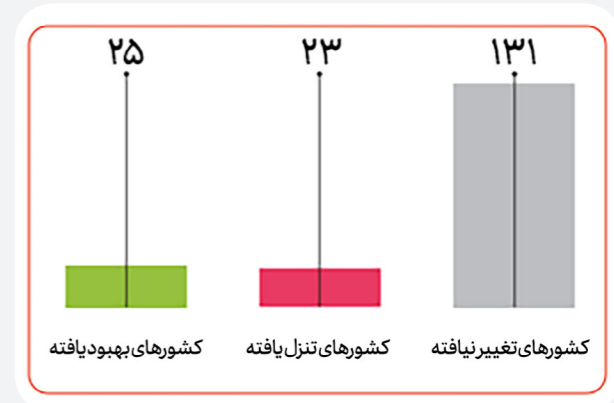
با میانگین نمره ۶۶ از ۱۰۰، منطقه اروپای غربی و اتحادیه اروپا همچنان در بالاترین رده‌بندی شاخص ادراک فساد قرار دارد اما در سال‌های اخیر، پیشرفت آن متوقف شده و ثابت باقی‌مانده است. همه‌گیری کووید-۱۹، شفافیت و پاسخگویی را در سرتاسر منطقه تهدید نموده است و هیچ کشوری از آسیب آن مصون نبوده و نشانه‌های نگران‌کننده‌ای از بدتر شدن اوضاع حتی در میان بهترین کشورهای این منطقه را نمایان ساخته است.

منبع:

<https://www.transparency.org/en/cpi/2021>

متوسط امتیازات مناطق مختلف جغرافیایی با ذکر بالاترین و پایین‌ترین امتیاز هر منطقه

تغییرات شاخص ادراک فساد ۲۰۲۱-۲۰۲۰

درحالی‌که بدترین نمرات در منطقه به کشورهای غیردموکراتیک تعلق دارد و بسیاری از آن‌ها با بحران‌های بشردوستانه روبه‌رو هستند، دموکراسی‌های بزرگ و عمده، راکد مانده یا دچار تنزل گردیده‌اند.

آسیا - اقیانوسیه

درحالی‌که منطقه آسیا - اقیانوسیه در کنترل فساد خُرد در دهه گذشته گام‌های بلندی برداشته، عدم موفقیت در پرداختن به فساد کلان، امتیاز متوسط این منطقه را برای سومین سال متوالی با امتیاز ۴۵ از ۱۰۰ حفظ نموده است. برخی از کشورهای دارای امتیاز بالاتر، در میان تضعیف و تحلیل رفتن شدید آزادی‌هایی که زمانی جنبش‌های مردمی موفق علیه فساد در منطقه را تسهیل کردند، دچار تنزل امتیاز گردیدند.

اروپای شرقی و آسیای میانه

با امتیاز متوسط ۳۶ از ۱۰۰، اروپای شرقی و آسیای میانه هنوز دومین منطقه واجد کمترین امتیاز در شاخص ادراک فساد است. در آسیای میانه، دولت‌ها از کووید-۱۹ به‌عنوان بهانه‌ای برای اعلام محدودیت‌های مربوط به حقوق و پاسخگویی استفاده کرده‌اند، درحالی‌که دولت‌های عوام‌گرا در اروپای شرقی به شدت آزادی بیان و اجتماعات را که برای اعلام موارد فساد ضروری می‌باشند، سرکوب نموده‌اند.

خاورمیانه و شمال آفریقا

کشورهای این منطقه با امتیاز متوسط ۳۹ از ۱۰۰ برای چهارمین سال متوالی، به‌منظور دستیابی به نتایج محسوس در مبارزه با فساد، دست‌وپنجه نرم می‌کنند. سوءرفتار سیاسی سیستمی و منافع خصوصی که بر منافع مشترک غلبه یافته‌اند، باعث شده این منطقه که قبل از این نیز از درگیری‌های مختلف آسیب دیده بود، به دلیل فساد و سوءاستفاده از حقوق بشر در طی همه‌گیری کووید-۱۹، بیش‌ازپیش آسیب ببیند.

شده‌اند و اینکه با مشاهده آن‌ها چه شیوه‌ای را باید دنبال کرد.

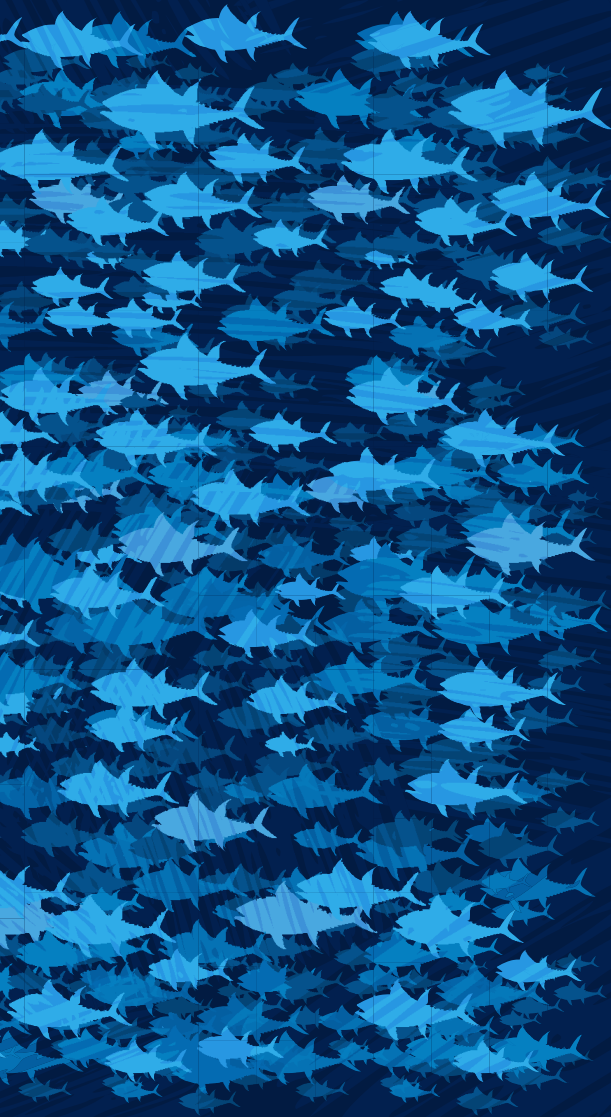
بررسی روش‌ها و الگوهای ارتباطی نیز موضوعی است که در بخش سوم به آن پرداخته شده است. تعاملات اولیه با شاکیان یکی از مهم‌ترین مراحل در فرآیند شکایت است. روشی که شما اولین تماس را با یک شاکی شروع می‌کنید احتمالاً به‌طور قابل‌توجهی بر تمام تعاملات آینده تأثیر می‌گذارد. اگر شاکیان از همان ابتدا احساس کنند که به آن‌ها گوش داده شده، درک شده و با آن‌ها منصفانه و با احترام رفتار می‌شود، احتمالاً به شما، سازمان شما و روند شکایات پاسخ مثبت خواهند داد.

بخش چهارم کتاب به نقش مدیران و سرپرستان و مسئولیت‌های آنان در این زمینه پرداخته است. حمایت و حفاظت از کارکنان خط مقدم باید اولویتی کلیدی برای سرپرستان و مدیران ارشد باشد. سرپرستان باید به کارکنان خود این اطمینان را بدهند که حمایت کامل خود را در برخورد با رفتار غیرمنطقی افرادی که شکایت کرده‌اند (یا هر شخص دیگری که کارکنان ممکن است با آن‌ها تعامل داشته باشند)، مطابق با راهبردهای ارائه‌شده در این کتاب و هر

سیاست اتخاذشده توسط سازمان، برای مدیریت رفتار غیرمنطقی ارائه می‌دهند. این حمایت، کارکنان را قادر می‌سازد تا تصمیمات واضح و مطمئن اتخاذ کنند و در مواجهه با چنین رفتارهایی اقدام قاطعانه انجام دهند.

بخش نهایی کتاب به مواردی پرداخته است که ممکن است راهبردها و رویکردهای موجود در این کتاب راهنما برای مدیریت برخی حوادث ناشی از رفتار غیرمنطقی، مؤثر یا مناسب نباشد. در این شرایط، ممکن است لازم باشد تماس با افراد درگیر را تغییر داده یا محدود نمود تا از عدالت و انصاف در رابطه با سایر کاربران خدمات سازمان اطمینان حاصل شده، کارایی بهبود یابد و از سلامت و ایمنی کارکنان و ایمنی اشخاص ثالث محافظت شود.

کتاب در هر یک از بخش‌های خود دارای مثال‌های فراوان، مطالعات موردی و جداول مربوط است که به درک راهبردهای ارائه‌شده کمک شایانی می‌کند. در واقع می‌توان این کتاب را یک راهنمای عملی مفید برای کارکنان آمبودزمان‌ها و واحدهای رسیدگی به شکایات سازمان‌ها در برخورد درست و صحیح با طیف متنوعی از شاکیان دانست.

“Anti-corruption Efforts”

A Journal for the Worldwide Fight
against Corruption
General Inspection Organization

(Tehran, Islamic Republic of Iran)
The centre of Education and Research
Email: bazrasi.research@136.ir